



‘Sterk uit armoede’

In het project ‘Sterk uit armoede’ worden ervaringsdeskundigen opgeleid. De bedoeling is dat ze gaan samenwerken met professionals in organisaties die zich bezighouden met armoedebestrijding. Met Mabel, één van de projectleiders, en ervaringsdeskundige Heidi sprak ik over het project, Heidi’s persoonlijke ervaringen met armoede, haar persoonlijke ontwikkeling en de toegevoegde waarde van een ervaringsdeskundige.

Door Guido le Noble

Mabel van den Bergh en Famke ten Brinke staan aan de wieg van het project ‘Sterk uit armoede’. Mabel is ondernemster: ze heeft samen met Famke een bedrijf en voert het project uit voor de Stichting Mens en Maatschappij. In de projecten van deze Stichting staan kwetsbare mensen centraal. De Stichting wil armoede aanpakken die van generatie op generatie overgaat. De methode is overgedragen door de Belgische organisatie De Link¹. In 2014 is de Stichting, met subsidie, begonnen met het organiseren van een opleiding tot ervaringsdeskundige. Heidi van der Laan is inmiddels opgeleid. Ze werkt nu als mede-projectleider bij de Stichting en als docent aan het ROC Noorderpoort in Veendam (Groningen), waar zij met een professionele docent een tandem vormt.

Kwetsbare positie

Heidi maakte in 2012 deel uit van de eerste groep cursisten van De Link. Ze was 16 toen ze uit huis ging “omdat het niet zo gezellig was thuis”. Zonder financiële opvoeding en zonder diploma ging ze aan het werk. Ze kreeg een vriend met een vergelijkbare achtergrond, “maar wel een graad erger”. Hij dronk en was agressief. Wanneer hij weer eens ontslag kreeg waren er maanden geen inkomsten. Uiteindelijk is ze met de kinderen bij hem weggegaan.

Verborgene kracht

Heidi: “De buitenwereld ziet niet hoeveel kracht iemand in armoede al inzet, al is het maar om de dag door te komen. Die kracht wil ik nu inzetten om uit te leggen waarom iemand in armoede is zoals die is, waarom die

persoon doet zoals die doet.” Mabel: “Ervaringsdeskundigen zijn door de opleiding sterk geworden. Zij zetten zich in voor mensen uit de doelgroep die op hun beurt ook sterker komen te staan. Het werkt dubbel. Vandaar: ‘Sterk uit armoede’.”

Ervaringen met professionele hulpverlening

In haar kwetsbare situatie ondervond Heidi veel onbegrip. “Ik heb hulp gezocht bij maatschappelijk werk en budgetbeheer. Maar er werden eisen gesteld die voor mij te hoog waren. Ik was onmondig tegenover mijn partner, beschikte niet over financiën en was druk bezig met overleven. Dan krijg je miscommunicatie.” Problemen waren er ook in de communicatie met de bijstandscounselante, juist in de periode waarin Heidi met haar kinderen op straat kwam te staan omdat haar vriend haar dreigde met geweld. “Ik ben toen vergeten informatie aan te leveren. Ik zei dan ook: “Sorry, mijn fout”. Je smeekt en gaat op je knieën. En dan krijg je terug: “Een uitkering, mevrouw Van der Laan, is geen onvoorwaardelijk recht. Ik kan nu ook niets voor u doen, want ik ga vanmiddag twee weken op wintersport.”

Rol ervaringsdeskundige

Heidi: “Ervaringsdeskundigen zijn vertalers, vertalers naar beide kanten. Bij de welzijnsorganisatie waar ik werkte voordat ik bij Noorderpoort mocht werken, kreeg ik te maken met een gezin dat onbereikbaar was voor professionals. Na 2 gesprekken wist ik meer van dat gezin dan zij in 2 jaar tijd aan de weet waren gekomen.” Wederzijds begrip is van cruciaal belang. “Ik vertel de professional waarom die dure TV er hangt en ik vertel

de cliënt dat de professional hard heeft gewerkt voor zijn vakantie. Zo ben je de brug tussen beiden.”

De opleiding: persoonlijk sterker worden en bruggebouwer worden

Heidi: “Herkenbaar bij cursisten is de ervaring niet gezien te worden, geen begrip te krijgen voor de oorzaken van je gedrag: gekwetst zijn door misbruik, geweld, verslaving. Dat maakt dat je je gedraagt als een grijze muis of als een felle haan die in de verdediging schiet. Je gedrag maakt ook niet meer uit: de ellende overkomt je toch wel. In de opleiding leren wij de pijn hanteerbaar maken én de ervaring zo inzetten dat een ander ook begrijpt waarom wij ons zo gedragen.” De opleiding – een 2-jarige opleiding op niveau Mbo-3 – heeft dus een dubbel doel: zelf sterker worden én je kracht voor anderen inzetten. Het eigen levensverhaal staat daarbij centraal. Mabel: “We werken vooral aan het sociaal-cognitieve vlak, armoede is veel breder dan geen geld hebben. Op de opleiding wordt geleerd om patronen te doorbreken die van generatie op generatie overgaan.” Niet alleen worden vaardigheden als communiceren, observeren en rapporteren bijgebracht, maar ook vakken als taal en rekenen komen aan bod. Ook worden deelnemers uitgenodigd om de professionele aanpak van armoede te presenteren. Na een eerste half jaar van 4 dagen les per week volgt een stage van anderhalf jaar: 2 dagen school, 2 dagen stage.



Inzetbaarheid ervaringsdeskundige

De opgeleide ervaringsdeskundigen kunnen gaan werken op het niveau van uitvoering, bijvoorbeeld binnen gezinshulp of binnen een schuldhulpverleningsteam in een professionele organisatie, maar ook op het niveau van be-

leidsvorming. Zo buigt een groep deelnemers zich over de wijze waarop de gemeente met burgers communiceert en wordt samen met de gemeente gezocht naar eenvoudiger en minder ambtelijk of als bedreigend ervaren dreigend taalgebruik. In 2016 hebben 10 deelnemers de opleiding afgerond. Eén opgeleide ervaringsdeskundige werkt nu bij het Leger des Heils, een ander bij verslavingszorg, een ander in de kraamzorg, weer een ander is nu docent, en weer een ander werkt met laaggeletterdheid. Voor degenen die nog geen baan hebben, is dat soms een bewuste keuze. In januari 2017 is een tweede groep gestart in Veenendam, in september 2017 een derde in de stad Groningen. En in januari 2018 start een groep in Assen (Drenthe).

In de praktijk

Mabel: “Als tandem-docent heeft Heidi een waardevolle invloed op de professionele docent. Die geeft ook heel vaak terug dat hij de vertaling van Heidi nodig heeft. Voor het projectleiderschap is dat ook zo. Ikzelf krijg ook dingen terug van Heidi die me laten reflecteren op mijn eigen handelen. Op onze terugkomdagen merken we dat enkele deelnemers echt goed op hun plek zitten, omdat de werkplek goed aansluit op hun ervaring en kwaliteiten. Daardoor ontstaat ook een goede verstandhouding tussen de professionele tandempartner en de ervaringsdeskundige. Goede voorlichting en begeleiding op de werkplek is wel belangrijk. De ervaringsdeskundige komt niet in de plaats van een professional, maar werkt met hem samen, is van toegevoegde waarde. Als dit niet helder is, kan er wrijving op de werkvloer ontstaan.” Heidi: “Het is wel eenzaam hoor, als ervaringsdeskundige. Je hoort niet meer tot de groep waar je uit komt, maar ook niet tot de professionals. Je hangt er tussenin.”

Deelname en kosten

De Stichting Mens en Maatschappij opereert regionaal. Als een gemeente aan het project deelneemt, dan zorgt de gemeente voor de kandidaten. De gemeente betaalt de Stichting een instapbijdrage van € 0,15 per inwoner, een jaarlijkse bijdrage van € 3.000 per deelnemer en de jaarlijkse onderwijsbijdrage aan DUO van € 1.137 per deelnemer. Een en ander wordt vormgegeven door een subsidiebeschikking die de Stichting bij de gemeente aanvraagt. Naast deze middelen zijn er momenteel ook andere fondsen die financiële middelen beschikbaar stellen voor het project. De Stichting heeft inmiddels veel ervaring opgedaan op het gebied van relatiebeheer die ze graag deelt met andere organisaties die projecten met ervaringsdeskundigen opzetten. Die zijn er inmiddels ook in Amsterdam, Utrecht en Eindhoven.

1 www.delinkarmoede.be